

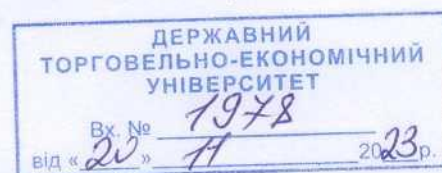
ВІДГУК

опонента на дисертаційну роботу Багацької Катерини Володимирівни
на тему: «Формування капіталу підприємств комунальної власності
в системі місцевих фінансів»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дисертації

Розвиток територіальних громад відбувається під впливом трансформаційних процесів у фінансово-економічній системі країни. Інструментом регулювання економічного й соціального розвитку держави є місцеві фінанси, через які мобілізується значна частина валового внутрішнього продукту, здійснюється її розподіл і перерозподіл між економічними агентами. Комунальний сектор є невід'ємною складовою економіки територіальної громади, а фінанси підприємств комунальної власності разом з місцевими бюджетами формують систему місцевих фінансів.

Результативність комунальної сфери визначається не лише якістю послуг, що надаються, а й динамікою капіталізації підприємств комунальної власності, що відбувається через формування капіталу цих підприємств і є ключовим індикатором зростання цінності територіальної громади. Практика фінансових відносин між підприємствами комунальної власності і органами місцевого самоврядування в умовах бюджетної децентралізації свідчить про наявність нерационального використання бюджетних коштів цими підприємствами, домінування поточних видатків над капітальними, надання пільгових умов для підприємств комунальної власності тощо. Це доводить потребу в створенні науково-обґрунтованої системи фінансового забезпечення підприємств комунальної власності, зокрема в частині формування їх капіталу.

З огляду на зазначене, вважаємо дисертаційне дослідження К.В. Багацької виконане на тему: «Формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів» своєчасним та актуальним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Зміст дисертаційної роботи, опубліковані здобувачем наукові праці та реферат дає можливість констатувати, що наукові результати, висновки і рекомендації характеризуються достатнім ступенем обґрунтованості й достовірності. Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, є обґрунтованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, значна кількість опрацьованих та систематизованих автором фундаментальних робіт вітчизняних, зарубіжних учених і фахівців з питань капіталу підприємств та місцевих фінансів.

Визначені мета, завдання, предмет та об'єкт дослідження відповідають темі дисертації. Автором досягнуто мету наукового дослідження, яка полягає у розробці теоретико-методологічних положень та практичних механізмів формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів, обґрунтуванні науково-методичного інструментарію та рекомендацій щодо їх реалізації на підприємствах комунальної власності України.

Роботу позитивно характеризує системність підходу до вирішення поставлених завдань, логічна побудова та аналіз причинно-наслідкових зв'язків. Висновки і рекомендації, сформульовані автором, є достовірними, що підтверджується відповідними довідками про впровадження. Висновки являють собою логічно обґрунтований підсумок виконаної роботи і в повній мірі відображають основні положення проведеного дослідження.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, також підтверджується публікацією основних результатів дослідження у наукових фахових виданнях, їх оприлюдненням на науково-практичних конференціях.

При підготовці дисертаційної роботи автором використана сучасна методологія наукових досліджень, що підтверджується застосуванням значної кількості методів аналізу і обробки інформації, у тому числі: діалектичного, ретроспективного, монографічного, логічного узагальнення та абстракції, аналізу та синтезу, а також методи математичної статистики, зокрема економіко-математичне моделювання.

Зроблені дисертантом висновки в повній мірі відображають основні положення проведеного дослідження та результати їх впровадження у діяльність органів місцевого самоврядування, підприємств комунальної власності та громадських організацій.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, їх загальнонаціональне значення

У дисертаційній роботі сформульовано та обґрунтовано сукупність положень, які характеризуються науковою новизною, мають загальнонаціональне значення і свідчать про особистий внесок дисертанта у обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та практичних механізмів формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів.

Здобувачем вперше розроблено методологічний підхід до обґрунтування системи критеріїв фінансування підприємств комунальної власності з місцевого бюджету, що ґрунтується на відповідній класифікації таких підприємств, їх типологічній матриці, систематизованих формах отримання бюджетних коштів підприємствами комунальної власності, враховує фактори впливу на формування капіталу підприємств комунальної власності (с. 68–80, 106–116, 138-140, 301-313); визначено методологічні засади застосування процесно-орієнтованого підходу до формування капіталу підприємств комунальної власності, який послідовно здійснюється на рівні місцевого самоврядування та підприємства комунальної власності, включає типологізацію, ідентифікацію, визначення життєвого циклу, опис і регламентацію процесів (с. 186-201);

сформовано основні напрями фінансування підприємств комунальної власності, в основу чого покладено типологізацію їх ключових фінансових пріоритетів, довгострокове і оперативне цілепокладання, індикатори загальної стратегії розвитку територіальної громади у взаємозв'язку з її фінансово-бюджетною спроможністю (с. 383-399).

Науковий інтерес представляє вперше розроблена автором концепція формування капіталу підприємств комунальної, що поєднує елементи теорії фінансів підприємств і фінансового менеджменту, теорії корпоративних фінансів з домінуванням агентського підходу, базується на сутнісно-функціональних особливостях цих підприємств, включає основні принципи, функції, методи і джерела формування капіталу (с. 50-56, 92-96, 136-152, 153-169, 219-235).

Заслуговують на увагу: запропоновані класифікаційні ознаки до визначення факторів впливу на формування капіталу підприємств комунальної власності в Україні на основі систематизації провідних теорій корпоративних фінансів (с. 257-278); підходи до фінансової діагностики підприємств комунальної власності, що побудовані на основі поєднання статичних та динамічних моделей з розширенням складової діагностики формування власного капіталу, інформаційною базою якої окрім фінансової звітності є звіт про виконання фінансового плану підприємства (с. 170-185);

Науковий інтерес становить сформована система принципів формування капіталу підприємств комунальної власності, які відповідають дуальній природі такого підприємства, включають принципи грантового фінансування та складаються з універсальних і специфічних з розподілом на соціальні і корпоративні (с. 154 - 166).

Своєчасним і актуальним є: розвиток положень стосовно прийняття фінансових рішень підприємствами комунальної власності відповідно до фінансової та інституційної спроможності територіальної громади і фінансового стану підприємства, обґрунтовано етапи та складові процесу прийняття фінансових рішень на рівні територіальної громади і підприємства

комунальної власності з визначенням стратегічних і оперативних завдань (с. 292 - 300); наукове обґрунтування застосування теорії агентських відносин щодо формування капіталу КП в системі місцевих фінансів, завдяки чому може бути досягнута раціональна структура капіталу підприємства комунальної власності та ефективне управління її формуванням (с. 70-79, 425-436).

Практичний інтерес представляє розвиток підходів до оцінки ефективності формування капіталу підприємств комунальної власності, в основу якого покладено гіпотезу щодо впливу бюджетної присутності та структури капіталу на фінансову ефективність таких підприємств (с.341-360).

Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих працях і рефераті

Основні положення та результати дисертації опубліковано в 68 наукових працях, у тому числі в двох монографіях, 4 статтях у виданнях, проіндексованих в міжнародних наукометричних базах SCOPUS та Web of Sciences, 30 статтях у наукових фахових виданнях, 2 статтях у виданнях інших держав загальним обсягом 41,2 друк. арк. з авторським внеском 33,5 друк. арк.

Вивчення матеріалів дослідження та реферату здобувача свідчать про відповідність змісту реферату основним положенням дисертаційної роботи. Реферат оформлений відповідно до встановлених вимог.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Цінність отриманих наукових результатів обумовлена можливістю застосування розроблених у дисертації методологічних та науково-практичних підходів як у проведенні подальших досліджень, так і у практичній діяльності. Результати дисертаційної роботи спрямовані на вирішення важливої проблеми розкриття теоретичних засад та удосконалення методологічних положень формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів.

Основні наукові результати дисертаційної роботи використано в роботі в виконкомах міських рад м. Рівне (довідка від 19.06.2023 № 08-408), Кам'янець-Подільського (довідка від 13.06.2023 № 01-11/679), Вараша (довідка від 13.10.2023 № 01/4300), підприємств комунальної власності міст Суми (КП «Сумитеплоенергоцентр», довідка від 18.08.2023 № 607/01-03), Вараша (КП «Вараштепловодоканал», довідка від 21.06.2023 № 4570-632), Кам'янець-Подільського (КП «Служба єдиного замовника», довідка від 05.06.2023, № 6, КП «Міськтепловодоенергія», довідка від 05.06.2023 № 01-10/920). Методологічний підхід щодо фінансової діагностики та критеріїв прийняття рішень щодо фінансового забезпечення підприємств комунальної власності використано в діяльності громадських організацій - аналітичних центрів: ГО «Центр Ейдос» (довідка від 03.04.2023 № 04/23-23), ГО «Стейтвотч» (довідка від 07.06.2023 № 302), рейтингової агенції «Рюрік» (довідка від 05.06.2023 № 23/06/05-01), а також в освітньому процесі Державного торговельно-економічного університету (довідка від 15.06.2023 № 924/22).

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикацій, фальсифікацій

Дисертаційна робота К.В. Багацької на тему: «Формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів» відповідає принципам академічної доброчесності. В докторській дисертації та наукових працях, що розкривають результати досліджень, відсутній академічний плагіат, фабрикації чи фальсифікації. Використані в дисертації та наукових публікаціях, що розкривають основні наукові результати, ідеї, розробки, наукові тексти і матеріали інших авторів супроводжуються посиланнями на авторів та/або на джерело публікації.

Зауваження та дискусійні положення дисертаційного дослідження

У цілому позитивно оцінюючи наукові результати, отримані в процесі дисертаційного дослідження, та їх практичне значення, слід відзначити деякі

дискусійні положення та висловити окремі зауваження, зокрема:

1. В табл. 1.3 на стор. 92-93 дисертації автором систематизовано і удосконалено класифікацію капіталізації підприємства. Разом з тим, бажано було б розширити дослідження і виокремити класифікаційні ознаки, що характеризують капіталізацію підприємств комунальної власності.

2. На стор.199 дисертації наведено схему процесу формування капіталу підприємства комунальної власності на рівні органу місцевої влади. Бажано було б продовжити думку і навести схему цього процесу на рівні підприємства комунальної власності.

3. В п. 4.3 с. 329-331 автор визначає вплив факторів на ефективність діяльності комунального підприємства, де одним з факторів є бюджетне фінансування, а результативним показником є рентабельність продажу. Варто було зазначити, що вплив структури капіталу на інші показники прибутковості, відмінні від рентабельності власного капіталу, є дискусійним питанням в теорії корпоративних фінансів, оскільки показники прибутковості формуються під впливом операційних чинників.

4. На стор. 350-352 та в додатку Ж дисертації автор обґрунтовує застосування методу раціоналізації структури капіталу за критерієм мінімізації фінансових ризиків. Бажано було б детальніше охарактеризувати які саме фінансові ризики властиві підприємствам комунальної власності при формуванні їх капіталу.

5. В пункті 5.2 стор. 400-419 дисертації пропонується система ключових показників результативності для підприємств комунальної власності і для органів місцевого самоврядування. Ця система описана автором як складова (підсистема) в системі управління результативністю. Доцільно було б поглибити авторську думку щодо перспектив впровадження всієї системи управління результативністю в практику взаємодії органів місцевого самоврядування та підприємств комунальної власності.

Зазначені зауваження не знижують достатнього наукового рівня дисертаційної роботи та не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження.

Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам

Дисертація К.В. Багацької являє собою цілісну, завершену, самостійно виконану наукову працю, в якій отримано нові обґрунтовані результати, що у сукупності дозволяють вирішити важливе завдання – розробка теоретико-методологічних положень та практичних механізмів формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів, обґрунтування науково-методичного інструментарію та рекомендацій щодо їх реалізації на підприємствах комунальної власності України.

Основні положення дисертаційної роботи, що виносяться на захист, містять наукову новизну і мають практичне значення. Реферат є ідентичним за змістом і відображає основні положення дисертації. Наукові положення, що виносяться на захист, повністю відображені у публікаціях здобувача.

За змістом дисертаційна робота, її науково-прикладні результати та висновки відповідають паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Викладене доводить, що дисертаційна робота на тему «Формування капіталу підприємств комунальної власності в системі місцевих фінансів» відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та положенням пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, а її автор, Багацька Катерина Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Опонент:

**доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів
Харківського національного
університету ім. С. Кузнеця**

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

